

ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษาสำนักงานอัยการ คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2

วนิชา โพธิ์ทอง *

เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ **

(วันรับบทความ : 26 สิงหาคม 2560 / วันแก้ไขบทความ : 11 มีนาคม 2561 / วันตอบรับบทความ : 14 มีนาคม 2561)

บทคัดย่อ

การศึกษารั้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ในชั้นพนักงานอัยการ และเพื่อศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาท โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร จากเอกสารสารบบประนีประนอมข้อพิพาทคดีแพ่งและอาญา ของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559 จำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องเข้าสู่กระบวนการมากที่สุด ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการเกือบทั้งหมดเป็นคดีแพ่ง โดยคู่กรณีส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดา ลักษณะของข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการเป็นเรื่องหนี้มากที่สุด ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากข้อขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ ซึ่งเกือบทั้งหมดพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท สำหรับผลการประนอมข้อพิพาทในภาพรวมพบว่า 44.34% ของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทสามารถไกล่เกลี่ยสำเร็จ และ 36.79% ยุติการไกล่เกลี่ย ส่วนเรื่องที่ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จมีเพียง 18.87% สำหรับระยะเวลาของกระบวนการประนอมข้อพิพาทโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 16 วันโดยเรื่องที่สามารไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้เวลาเฉลี่ย 15 วัน เรื่องที่ไกล่เกลี่ย ไม่สำเร็จใช้เวลาเฉลี่ย 14 วัน และเรื่องที่ต้อยุติการไกล่เกลี่ยมีเวลาในการประนอมข้อพิพาทเฉลี่ย 18 วัน

คำสำคัญ: ผลของการประนอมข้อพิพาท/ การประนอมข้อพิพาท/ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2

* มหำบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

Results of Dispute Conciliation by Public Prosecutors: A Case study of the Office of Civil Rights Protection, Legal Aid and Legal Execution Region 2

Wanitcha Phothong^{*}

Tienkaew Liemsuwan^{**}

(Received Date : August 26, 2017, Revised Date : January 11, 2018, Accepted Date : January 14, 2018)

Abstract

The research aimed to examine the types of disputes that were sent through the conciliation process by public prosecutors. Further, this study intended to investigate the results of dispute conciliation by public prosecutors. A technique of documentary analysis was used to collect the data. The analyzed documents included 106 disputes stemming from both civil and criminal cases processed at the Office of Civil Rights Protection, Legal Aid and Legal Execution Region 2 during July to December 2016. The statistical tests used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, and standard deviation. The results of this study revealed that Rayong Province was the area that exhibited the highest frequencies of disputes requested for conciliation. A majority of the cases were civil suits in which the conflicting parties were individuals. The majority of the disputes resulted from debts, mainly because of conflicts of interest. In most cases, conciliation was conducted by public prosecutors. In addition, the results showed that 44.34% of the disputes were successfully resolved and compromised, 36.79% of the cases ceased conciliation, and 18.87% of the cases were unsuccessful. Regarding the period of conciliation, it usually took 16 days. Specifically, it took approximately 15 days for conciliation of successful cases, while it usually took 14 days for the unsuccessful ones. For the cases in which conciliation was ceased, it took 18 days for the process of conciliation.

Keywords: Results of dispute conciliation/ Dispute conciliation/ Office of Civil Rights Protection, Legal Aid and Legal Execution Region 2

^{*} Master of Public Administration, Graduate School of Public Administration, Burapha University

^{**} Lecturer of Graduate School of Public Administration, Burapha University

บทนำ

ปัจจุบันเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งหรือเกิดข้อพิพาทขึ้น หากคู่กรณีพิพาทไม่สามารถหาแนวทางตกลงกันได้ วิธีที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาท มักจะต้องนำคดีเกี่ยวกับความขัดแย้งหรือข้อพิพาทดังกล่าวเข้าสู่ระบบการพิจารณาของศาลยุติธรรม ซึ่งแม้จะเป็นวิธีการ ที่จะสามารถยุติปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทนั้นได้ก็ตาม แต่การแพ่งกันก่อนข้างเด็ดขาด และบางครั้งก่อให้เกิดความบาดหมางกันมากยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่าย เสียเวลาในการดำเนินคดีในศาลอีกด้วย และหากต้องนำคดีเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลทุกคดีแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการสะสมของคดีในชั้นศาลเป็นจำนวนมากอีกด้วย นำมาซึ่งความล่าช้าในการพิจารณาตัดสินคดี ทำให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลไม่อาจเยียวยาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทของคนในสังคมได้ ทำให้เห็นได้ว่าการยุติปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทโดยระบบศาลเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก, น.7)

ด้วยเหตุนี้ การประนอมข้อพิพาทจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการยุติความขัดแย้งหรือระงับข้อพิพาทที่ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ต้องการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือที่จะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไป โดยคู่พิพาทต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน ซึ่งวิธีการประนอม ข้อพิพาทในประเทศไทยแยกพิจารณาได้ 2 วิธีดังนี้ 1) วิธีการระงับข้อพิพาทโดยเจ้าหน้าที่/ เจ้าพนักงานของรัฐ ได้แก่ ฝ่ายปกครอง คณะกรรมการหมู่บ้าน ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล กรมคุมประพฤติ และ 2) วิธีการระงับข้อพิพาทโดยประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการแบบดั้งเดิมที่ประชาชนมีส่วนร่วมแก้ปัญหาระงับข้อพิพาทกันเอง (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก, น.8) ทั้งนี้หากวิธีระงับข้อพิพาทดังกล่าวข้างต้นไม่ประสบผลสำเร็จ จะอาศัยกระบวนการยุติธรรมเข้าช่วยเหลือโดยการฟ้องศาลต่อไป

คณะรัฐมนตรีจึงมีมติ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เรื่อง แนวทางการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลโดยกำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินการหารูปแบบแนวทางที่เหมาะสม เช่น การชะลอการฟ้องมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน และเป็นการตอบสนองความต้องการของรัฐในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อแก้ปัญหากระบวนการยุติธรรม และทำให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมง่ายขึ้น (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก, น.10) ดังนั้น สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ และให้ความสำคัญของการดำเนินการประนอมข้อพิพาทเพื่อลดความขัดแย้งของคนในสังคม และเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีในชั้นศาล ซึ่งได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในภารกิจของหน่วยงานในการดำเนินการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ไม่คำนึงถึงฐานะรายได้ของผู้ขอความช่วยเหลือยุติข้อพิพาท อันจะมีผลทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2547) ซึ่งลักษณะ

ของข้อพิพาทที่ประนอมได้ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแพ่ง หรืออาญา ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) ภาค 1 ถึง ภาค 9 (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ข, น.17)

สำหรับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนภาค 2 (สคช.2) เป็นหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ที่มีหน้าที่ให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย สคช.จังหวัด จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว และ สคช.สาขา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ พัทธยา และ กบินทร์บุรี รวมเป็น 10 สำนักงาน (สำนักงานอัยการภาค 2, 2557) ซึ่งมีผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทแบ่งได้ดังนี้ พนักงานอัยการ จำนวน 29 คน นิติกร จำนวน 11 คน และทนายความอาสา จำนวน 15 คน (สำนักงานอัยการภาค 2, 2559 ก)

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ายังไม่มีการนำผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการมาวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบว่าลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการมีลักษณะอย่างไร และผลของการดำเนินการประนอมข้อพิพาทชั้นพนักงานอัยการเป็นอย่างไร ซึ่งสารสนเทศที่ได้จากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงงานการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอันจะก่อให้เกิดความสุขสมานฉันท์แบบบูรณาการ สร้างความสุขให้กับสังคมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพราะการประนอมข้อพิพาทสามารถตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทของตนเองได้ โดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะ ซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

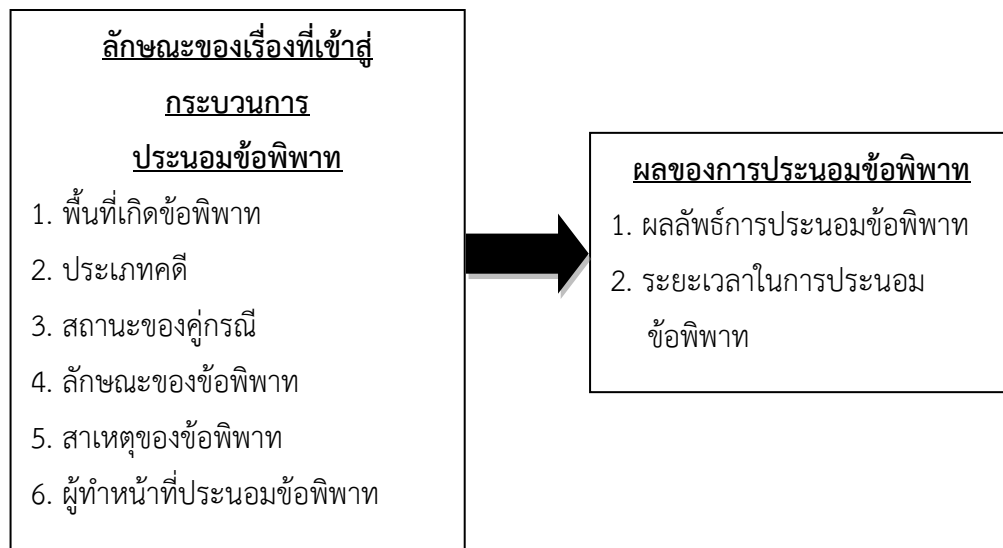
1. เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2
2. เพื่อศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิเคราะห์เอกสารการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการนั้น มีประเด็นที่ต้องการศึกษาได้แก่ 1) ลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ ประกอบด้วย พื้นที่เกิดข้อพิพาท ประเภทคดี สถานะของคู่กรณี ลักษณะของข้อพิพาท สาเหตุของ

ข้อพิพาท และผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท 2) ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ ประกอบด้วย ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท และระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท ตามแนวคิดของ ยุทธนา ทาตายุ (2543) ธงชัย สันติวงษ์ (2549) และเฉลิม สุขเจริญ (2557) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการ วัดประสิทธิผลในการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวិจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นข้อมูลจากแบบบันทึกการให้ความช่วยเหลือ สดช.3 ที่ได้จากสารบบ ประนีประนอมข้อพิพาทคดีแพ่ง และคดีอาญา ของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 จำนวนทั้งหมด 106 เรื่อง โดยเป็นเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการในช่วงกรกฎาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ.2559 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลที่สมบูรณ์ได้ดีที่สุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ เพื่อใช้วิเคราะห์ลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ประกอบด้วย พื้นที่เกิดข้อพิพาท ประเภทคดี สถานะของคู่กรณี ลักษณะของข้อพิพาท สาเหตุของ ข้อพิพาท และผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ใช้วิเคราะห์ผลของการประนอมข้อพิพาท ประกอบด้วย ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท และระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลในช่วงกรกฎาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2559 ของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 พบว่า มีข้อพิพาท จำนวน 106 เรื่อง ที่เข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาท ผลการวิจัยพบว่า

ลักษณะของเรื่องทีเข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาท พบว่า **พื้นที่**ที่มีเรื่องเข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทมากที่สุดคือ จังหวัดระยอง รองลงมา คือ จังหวัดนครนายก **ประเภทคดี** ที่เข้าสู่กระบวนการฯ เกือบทั้งหมดเป็นคดีแพ่ง โดย **ผู้ร้อง** และ **ผู้ถูกร้อง** ส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดา (ร้อยละ 78.30 และ ร้อยละ 91.51 ตามลำดับ) **ลักษณะข้อพิพาท** ที่เข้าสู่กระบวนการเป็นข้อพิพาทเรื่องหนี้มากที่สุด (ร้อยละ 33.02) รองลงมาคือ เอกเทศสัญญา โดย **สาเหตุของข้อพิพาท** ร้อยละ 78.30 มีสาเหตุมาจากขัดแย้งทางด้านการผลประโยชน์ รองลงมาเกิดจากปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ความประมาทเลินเล่อ และปัญหาสุขภาพร่างกาย และจิตใจ และมีพนักงานอัยการ ทำหน้าที่ **ผู้ประណอมข้อพิพาท** เกือบทั้งหมด

สำหรับผลการประណอมข้อพิพาท พบว่า **ผลลัพธ์** ของการประណอมสามารถไกล่เกลี่ยสำเร็จ (ร้อยละ 44.34) มากที่สุด รองลงมาคือ ยุติการไกล่เกลี่ย (ร้อยละ 36.79) และไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ (ร้อยละ 18.87) โดยมี **ระยะเวลา** ของกระบวนการประណอมข้อพิพาทเฉลี่ยอยู่ที่ 16 วัน ซึ่งเรื่องทีสามารถไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาในการประណอมข้อพิพาทเฉลี่ย 15 วัน เรื่องทีไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จใช้ระยะเวลาในการประណอมข้อพิพาทเฉลี่ย 14 วัน และเรื่องทียุติการไกล่เกลี่ยมีระยะเวลาในการประណอมข้อพิพาทเฉลี่ย 18 วัน

การเปรียบเทียบลักษณะของเรื่องทีเข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทกับผลการประណอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ผลการวิจัยพบว่า **พื้นที่เกิดข้อพิพาท** โดยภาพรวมผลลัพธ์การประណอมข้อพิพาททีเกิดในพื้นที่ จังหวัดชลบุรี และสระแก้ว ครึ่งหนึ่งไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ โดยพื้นที่จังหวัดกบินทร์บุรีมีผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จสูง (ร้อยละ 66.67) และยังไม่พบผลลัพธ์ยุติการไกล่เกลี่ยในพื้นที่ จังหวัดกบินทร์บุรี ส่วนระยะเวลาทีใช้ในการประណอมข้อพิพาทพบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดนครนายกใช้ระยะเวลาน้อยทีสุดคือเฉลี่ย 12 วัน ส่วนพื้นที่จังหวัดกบินทร์บุรี และจังหวัดปราจีนบุรีทีใช้ระยะเวลาในการประណอมข้อพิพาทมากที่สุด คือเฉลี่ย 24 วัน โดยจังหวัดปราจีนบุรีเป็นพื้นที่เดียวทีไม่ปรากฏผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยทีสำเร็จ และพบว่ามีผลลัพธ์ยุติการไกล่เกลี่ยสูงถึงร้อยละ 88.89 รองลงมา คือ จังหวัดตราด และพัททยา (ร้อยละ 52.38 และ 50.00 ตามลำดับ) (ตารางที่ 1) **ประเภทคดี** พบว่า คดีอาญาไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จมากกว่าคดีแพ่งเกือบสองเท่า (ร้อยละ 33.33 และ 17.53 ตามลำดับ) และคดีแพ่งมีผลยุติการไกล่เกลี่ยสูงกว่าคดีอาญาเล็กน้อย ซึ่งทั้งคดีแพ่งและคดีอาญามีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จทีใกล้เคียงกัน โดยทั้งสองประเภทคดีใช้ระยะเวลา ในการประណอมข้อพิพาททีไม่แตกต่างกัน คือเฉลี่ย 16 วัน

กรณีผลการไต่ถามสำเร็จพบว่า คดีแพ่งใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 15 วัน ส่วนคดีอาญาใช้เวลาเฉลี่ย 22 วัน (ตารางที่ 2) **ประเภทผู้ร้อง** พบว่า ประเภทผู้ร้องที่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดามากกว่าผู้ร้องประเภทนิติบุคคลเกือบ 4 เท่า โดยพบว่า ผู้ร้องประเภทบุคคลธรรมดาไต่ถามสำเร็จมากกว่านิติบุคคล 5 เท่า ผู้ร้องประเภทนิติบุคคลมีผลลัพท์ยุติการไต่ถามมากกว่าผู้ร้องประเภทบุคคลธรรมดา 2 เท่า สำหรับภาพรวมระยะเวลาที่ใช้ในการประนอมข้อพิพาทพบว่า ผู้ร้องประเภทบุคคลธรรมดาใช้ระยะเวลาน้อยกว่าผู้ร้องประเภทนิติบุคคลอยู่ 3 วัน (ตารางที่ 3) **ประเภทผู้ถูกร้อง** พบว่า ผู้ถูกร้องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทเกือบทั้งหมดเป็นบุคคลธรรมดา (ร้อยละ 91.51) โดยผลการไต่ถามสำเร็จเป็นผู้ร้องประเภทนิติบุคคลมากกว่าบุคคลธรรมดาเกือบ 2 เท่า กรณีผลการไต่ถามสำเร็จพบว่า เป็นผู้ร้องประเภทบุคคลธรรมดา มากกว่า นิติบุคคล (ร้อยละ 45.36 และ 33.33 ตามลำดับ) โดยภาพรวมระยะเวลาที่ใช้ในการประนอมข้อพิพาทของผู้ถูกร้องทั้งสองประเภทใช้ระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4) อย่างไรก็ตาม ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องประเภทบุคคลธรรมดามีผลการไต่ถามสำเร็จสูงกว่าผู้ร้องและผู้ถูกร้องประเภทนิติบุคคลเล็กน้อย และใช้ระยะเวลาในการไต่ถามสำเร็จเฉลี่ยเกือบ 16 วัน (ตารางที่ 3 และ 4)

สำหรับ **ลักษณะข้อพิพาท** พบว่า ความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งมีเพียง 1 เรื่อง ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทมากที่สุด โดยมีผลการไต่ถามสำเร็จเฉลี่ย 51 วัน ส่วนกรณีการขอลอนคิน การให้เป็นลักษณะข้อพิพาทที่มีระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทน้อยที่สุด และพบว่า ผลลัพท์การไต่ถามสำเร็จของคดีบุกรุกและการขอลอนคินการให้มีผลลัพท์ยุติการไต่ถามทั้งหมด (ตารางที่ 5) **สาเหตุของข้อพิพาท** พบว่า สาเหตุความขัดแย้งทางด้านความคิดมีผลลัพท์ยุติการ ไต่ถามเฉลี่ยมากกว่าขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์เกือบ 2 เท่า ส่วนสาเหตุจากความยากจนใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทมากที่สุด โดยมากกว่าสาเหตุขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์เฉลี่ย 6 วัน (ตารางที่ 6) และสาเหตุความยากจนมีผลการไต่ถามสำเร็จมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 และใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทน้อยที่สุดเฉลี่ย 11 วัน ส่วน **ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท** พบว่ากรณีพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทจะไต่ถามสำเร็จมากกว่าทนายความอาสาเกือบ 2 เท่า คิดเป็นร้อยละ 45.10 และในภาพรวมถ้าผู้ทำหน้าที่เป็นพนักงานอัยการจะใช้ระยะเวลาน้อยกว่าทนายความอาสาเฉลี่ย 9 วัน และยังพบว่าผลลัพท์การไต่ถามโดยทนายความอาสาครึ่งหนึ่งไต่ถามไม่สำเร็จ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการ
ประណอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท (n = 106)

พื้นที่เกิด ข้อพิพาท	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
กบินทร์บุรี	3	% ผลลัพธ์	33.33	66.67	-	100.00
	(2.83)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(8.00)	(32.00)	-	(24.00)
จันทบุรี	10	% ผลลัพธ์	20.00	60.00	20.00	100.00
	(9.43)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(25.50)	(11.33)	(27.50)	(17.40)
ฉะเชิงเทรา	8	% ผลลัพธ์	25.00	62.50	12.50	100.00
	(7.55)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(11.50)	(12.60)	(12.00)	(12.25)
ชลบุรี	6	% ผลลัพธ์	50.00	16.67	33.33	100.00
	(5.66)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(16.33)	(34.00)	(17.50)	(19.67)
ตราด	21	% ผลลัพธ์	14.29	33.33	52.38	100.00
	(19.81)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(16.33)	(18.43)	(13.45)	(15.52)
นครนายก	14	% ผลลัพธ์	14.29	42.86	42.86	100.00
	(13.21)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(5.00)	(14.00)	(12.83)	(12.21)
ปราจีนบุรี	9	% ผลลัพธ์	11.11	-	88.89	100.00
	(8.49)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(12.00)		(26.00)	(24.44)
พัทยา	6	% ผลลัพธ์	-	50.00	50.00	100.00
	(5.66)	ค่าเฉลี่ย (วัน)		(19.00)	(24.00)	(21.50)
ระยอง	27	% ผลลัพธ์	18.52	59.26	22.22	100.00
	(25.47)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(14.40)	(12.56)	(13.67)	(13.15)
สระแก้ว	2	% ผลลัพธ์	50.00	50.00	-	100.00
	(1.89)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(10.00)	(20.00)		(15.00)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการ
ประណอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี (n = 106)

ประเภทคดี	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
แพ่ง	97	% ผลลัพธ์	17.53	44.33	38.14	100.00
	(91.51)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(15.53)	(14.67)	(17.70)	(15.98)
อาญา	9	% ผลลัพธ์	33.33	44.44	22.22	100.00
	(8.49)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(6.67)	(22.25)	(17.00)	(15.89)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการ
ประណอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง (n = 106)

ประเภท ผู้ร้อง	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
บุคคลธรรมดา	83	% ผลลัพธ์	22.89	46.99	30.12	100.00
	(78.30)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(14.42)	(15.62)	(15.64)	(15.35)
นิติบุคคล	23	% ผลลัพธ์	4.35	34.78	60.87	100.00
	(21.70)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(10.00)	(13.88)	(21.29)	(18.22)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการ
ประណอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง (n = 106)

ประเภท ผู้ถูกร้อง	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
บุคคลธรรมดา	97	% ผลลัพธ์	17.53	45.36	37.11	100.00
	(91.51)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(15.12)	(15.32)	(17.31)	(16.02)
นิติบุคคล	9	% ผลลัพธ์	33.33	33.33	33.33	100.00
	(8.49)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(9.00)	(15.33)	(22.00)	(15.44)

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการ
 ประenomข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของข้อพิพาท (n = 106)

ลักษณะของ ข้อพิพาท	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
การรับรองบุตร	3 (2.83)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	33.33 (12.00)	66.67 (18.00)	-	100.00 (16.00)
ขอถอนคืนการให้	1 (0.94)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	-	-	100.00 (7.00)	100.00 (7.00)
ครอบครัว	6 (5.66)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	33.33 (19.50)	33.33 (25.00)	33.33 (7.00)	100.00 (17.17)
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1 (0.94)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	-	100.00 (51.00)	-	100.00 (51.00)
ค่านายหน้า	1 (0.94)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	-	100.00 (11.00)	-	100.00 (11.00)
ทรัพย์สิน	1 (0.94)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	-	100.00 (13.00)	-	100.00 (13.00)
ทำให้เสียทรัพย์สิน	9 (8.49)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	44.44 (11.25)	33.33 (9.00)	22.22 (9.00)	100.00 (10.00)
ที่ดิน	9 (8.49)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย (วัน)	33.33 (17.67)	44.44 (14.50)	22.22 (30.00)	100.00 (19.00)
บุกรุก	1 (0.94)	% ผลลัพธ์ ค่าเฉลี่ย	-	-	100.00 (22.00)	100.00 (22.00)

ลักษณะของ ข้อพิพาท	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
		(วัน)				
มรดก	9	% ผลลัพธ์	22.22	66.67	11.11	100.00
	(8.49)	ค่าเฉลี่ย	(18.50)	(21.50)	(10.00)	(19.56)
		(วัน)				
หนี้	35	% ผลลัพธ์	8.57	31.43	60.00	100.00
	(33.02)	ค่าเฉลี่ย	(9.67)	(12.91)	(19.24)	(16.43)
		(วัน)				
หมิ่นประมาท	1	% ผลลัพธ์	-	100.00	-	100.00
	(0.94)	ค่าเฉลี่ย		(10.00)		(10.00)
		(วัน)				
หย่าร้าง	8	% ผลลัพธ์	12.50	25.00	62.50	100.00
	(7.55)	ค่าเฉลี่ย	(13.00)	(16.50)	(13.40)	(14.13)
		(วัน)				
อุปการะเลี้ยงดูบุตร	7	% ผลลัพธ์	-	85.71	14.29	100.00
	(6.60)	ค่าเฉลี่ย		(10.17)	(28.00)	(12.71)
		(วัน)				
เอกเทศสัญญา	12	% ผลลัพธ์	16.67	58.33	25.00	100.00
	(11.32)	ค่าเฉลี่ย	(15.50)	(14.14)	(19.67)	(15.75)
		(วัน)				
อื่น ๆ	2	% ผลลัพธ์	100.00	-	-	100.00
	(1.89)	ค่าเฉลี่ย	(12.50)			(12.50)
		(วัน)				

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการ ประenomข้อพิพาท จำแนกตามสาเหตุของข้อพิพาท (n = 106)

สาเหตุ ของข้อพิพาท	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
ขัดแย้งทางด้าน	5	% ผลลัพธ์	-	40.00	60.00	100.00
ความคิด	(4.72)	ค่าเฉลี่ย (วัน)		(23.00)	(10.33)	(15.40)
ขัดแย้งทางด้าน	83	% ผลลัพธ์	16.87	44.58	38.55	100.00
ผลประโยชน์	(78.30)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(-)	(14.32)	(18.22)	(16.11)
ความยากจน	2	% ผลลัพธ์	-	50.00	50.00	100.00
	(1.89)	ค่าเฉลี่ย (วัน)		(11.00)	(33.00)	(22.00)
ปัจจัยอื่น ๆ	16	% ผลลัพธ์	37.50	43.75	18.75	100.00
	(15.09)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(-)	(19.00)	(14.00)	(14.69)

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบจำนวน ผลลัพธ์ และระยะเวลาเฉลี่ย ของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการ ประenomข้อพิพาท จำแนกตามผู้ทำหน้าที่ประenomข้อพิพาท (n = 106)

ผู้ทำหน้าที่ ประenomข้อพิพาท	จำนวน (ร้อยละ)		ผลลัพธ์การไกล่เกลี่ย			
			ไม่สำเร็จ	สำเร็จ	ยุติ	ภาพรวม
ทนายความอาสา	4	% ผลลัพธ์	50.00	25.00	25.00	100.00
	(3.77)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(18.50)	(34.00)	(28.00)	(24.75)
พนักงานอัยการ	102	% ผลลัพธ์	17.65	45.10	37.25	100.00
	(96.23)	ค่าเฉลี่ย (วัน)	(13.72)	(14.91)	(17.39)	(15.63)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผลการประenomข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการของสำนักงานอัยการ คຸ່มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ตั้งแตกรกฎาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ.2559 จำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีเรื่องเข้าสู่กระบวนการประenomพิพาทมากที่สุด คือ จังหวัดระยอง ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดระยองมีบริบทสภาพแวดล้อมเป็นเมืองอุตสาหกรรม มีจำนวนประชากรมาก และเป็นศูนย์รวมของแรงงานต่างท้องที่ ต่างเชื้อชาติ ทำให้ยึดถือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป

สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมาก เช่น คนจนและคนรวย ทำให้เกิดปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นเหตุให้การเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ คนรวยมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรได้ง่ายกว่าคนจน เช่น ที่ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุ เป็นต้น จึงเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งที่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทในจังหวัดระยองมากที่สุด สอดคล้องกับปริมาณคดีประจำปี 2559 ของสำนักงานอัยการจังหวัดทุกสำนักงานภายในภาค 2 ซึ่งรวบรวมโดยสำนักงานอัยการภาค 2 จังหวัดระยองเป็นอันดับ 1 ที่มีปริมาณคดีเข้ามากที่สุด คือ 20,355 เรื่อง (สำนักงานอัยการภาค 2, 2559)

ผลการวิเคราะห์ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทในสังกัดภาค 2 พบว่า เป็นคดีแพ่งเกือบทั้งหมด ทั้งนี้เพราะลักษณะของการประណอมข้อพิพาททางแพ่งเป็นการต่อรองเรื่องของผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นความผิดไม่ร้ายแรง สามารถยอมความกันได้ และไม่มีสภาพบังคับในทางอาญา เพราะคู่กรณีสามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หากไม่ขัดต่อกฎหมาย เพราะต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์มากกว่านำคดีขึ้นสู่ศาล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอานันท์ ธีระชิต (2538) การประណอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การประណอมข้อพิพาทไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ยอมความกันได้ ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์มากกว่า

ผลการวิเคราะห์สถานะของคู่กรณีที่เข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทพบว่าเกือบทั้งหมดที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นบุคคลธรรมดา สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดให้สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในต่างจังหวัดต้องลงพื้นที่ตามหมู่บ้าน/ชุมชน หรือออกหน่วยเคลื่อนที่ โดยมีหน้าที่เผยแพร่ให้ความรู้ทางกฎหมาย และให้คำปรึกษาปัญหากฎหมายแก่ประชาชน จัดหาทนายความช่วยเหลือในทางอรรถคดีแก่ประชาชนผู้ยากจน และไม่ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนงานการประណอมข้อพิพาท ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางให้แก่ประชาชน ทำให้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงกระบวนการประណอมข้อพิพาทมากกว่านิติบุคคลหรือองค์กรที่มีศักยภาพในการต่อรองหรืออำนาจเจรจาไกล่เกลี่ยสูงกว่าประชาชนหรือบุคคลโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาท จึงส่งผลให้สถานะของคู่กรณีที่เข้าสู่กระบวนการฯ ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นบุคคลธรรมดา มากกว่านิติบุคคล

ผลการวิเคราะห์ลักษณะและสาเหตุของข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทพบว่า โดยรวมลักษณะข้อพิพาทที่ขอให้ประណอมมากที่สุด เป็นเรื่องหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ออกผลสำรวจความคิดเห็นเรื่อง “สถานการณ์ แรงงานไทย” ปี พ.ศ.2559 พบว่า ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ถึง 95% มีภาระหนี้สิน ซึ่งนับว่าสูงสุดในรอบ 8 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างตอบสาเหตุที่เป็นหนี้ เพราะมีรายได้ ไม่พอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง “ภาระรายจ่ายแซงรายได้” ตามด้วยเป็นหนี้เพราะมีภาระจ่าย

ดอกเบี้ยย มีหนี้มาก ประกอบกับราคาสินค้าที่แพงมากขึ้น จึงเป็นต้นเหตุของการผิदनัดชำระหนี้ และเกิดข้อพิพาทกันขึ้นระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ โดยผลการวิจัยพบว่า ข้อพิพาทเรื่องนี้ คู่กรณีเลือกที่จะนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทมากที่สุด เพื่อหาข้อสรุปหรือทางออกร่วมกัน ซึ่งกระบวนการประนอมข้อพิพาทเป็นกระบวนการหนึ่งที่ระงับข้อพิพาทโดยเกิดผลดีหลายประการ เช่น 1) กระบวนการยุติธรรมทางศาลมีขั้นตอนมากและทำให้เกิดความล่าช้า 2) มีค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียม และค่าว่าจ้างทนาย สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินค่าปรับและเงินกลาง พ.ศ.2556 3) กระบวนการไกล่เกลี่ยมีความรวดเร็ว และใช้เวลาน้อยกว่าชั้นกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ 4) เกิดข้อบาดหมางน้อยลง กล่าวคือ ไม่ขยายข้อขัดแย้งให้มีวงกว้างมากยิ่งขึ้น 5) เกิดผลดีต่อลูกหนี้ในฐานะที่ลูกหนี้เป็นผู้ร้องขอให้ ไกล่เกลี่ยในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาของการชำระหนี้เดิม จะถูกขยายระยะเวลาออกไป ซึ่งเราเรียกว่า “การประนอมหนี้” มีการตัดยอดหนี้ออกจากเดิม (จำนวนหนี้เดิมลดลง) อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลงหรือมีการแบ่งจ่ายชำระเป็นงวดตามกำลังของลูกหนี้ 6) กระบวนการประนอมข้อพิพาท เป็นบริการของรัฐที่ไม่มีค่าใช้จ่าย 7) นำสัญญาประนีประนอมข้อพิพาทใช้เป็นหลักฐานในการขอกู้เงินกับธนาคารที่เข้าร่วมโครงการของรัฐในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ประกอบกับเจ้าหนี้ก็ไม่อยากเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหากนำไปฟ้องร้องต่อศาลจึงหันหน้าเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท เพื่อยุติความขัดแย้ง เพราะต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการประนอมหนี้เท่ากัน

ผลการวิเคราะห์ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทพบว่า ผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จเกิดจากพนักงานอัยการทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทมากกว่าทนายความอาสาทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเกือบ 2 เท่า แสดงให้เห็นว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการใช้กฎหมาย ประสบการณ์ และคุณวุฒิ ของพนักงานอัยการที่มีมากกว่าทนายความอาสานั้น มีผลต่อความสำเร็จ และมีความรวดเร็ว ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของคำรห์ สุดเตมีย์ (2541) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยองค์กรฝ่ายบริหารศึกษาเฉพาะกรณีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทของสำนักงาน คຸ້ມຄອງສິດີและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทสำนักงานอัยการสูงสุดได้รับความเชื่อถืออย่างสูงจากประชาชนในฐานะเป็นองค์กร ที่ทำหน้าที่ในทางกฎหมายของรัฐ สมเกียรติ แพทย์คุณ (2548) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประนอมข้อพิพาทในชั้นการดำเนินการของพนักงานอัยการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ การประนอมประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยอัยการ ได้แก่ ทศนคติ ความสามารถ และประสบการณ์ จักรกริณู๋ ทอดสูงเนิน (2557) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีความรู้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเป็นกลาง และไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทนั้น ๆ จะยุติลงได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับคุณสมบัติของการเป็นพนักงานอัยการที่มีมากกว่าทนายความอาสาแล้ว

เพราะตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2553 นั้นกำหนดให้ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) สำเร็จการศึกษาปริญญาทางกฎหมาย ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) สำเร็จหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ 3) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 กำหนดให้การขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) สำเร็จการศึกษาปริญญาทางกฎหมาย 2) เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคุณสมบัติทั้ง 2 อาชีพแล้ว มีความแตกต่างกันอยู่ถึง 2 ประการ ประการแรกคือ พนักงานอัยการต้องสำเร็จหลักสูตรของเนติบัณฑิตยสภา แต่ทนายความเป็นแค่สมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น ประการที่สอง คือประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพกฎหมายที่พนักงานอัยการกำหนดให้ต้องมีประสบการณ์ อย่างน้อย 2 ปี แต่ทนายความไม่จำเป็น แสดงให้เห็นว่า คุณวุฒิของพนักงานอัยการย่อมมีมากกว่าทนายความอาสา ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำหน้าที่เป็นผู้ประνομข้อพิพาท

ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาในการประνομข้อพิพาทพบว่า โดยเฉลี่ยใช้เวลาในการประνομข้อพิพาท 16 วัน แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 10 จังหวัดภายในสังกัดภาค 2 ให้ความสำคัญกับเรื่องระยะเวลาในการประνομข้อพิพาท แม้จะไม่มีกรอบระยะเวลาที่ตายตัว เมื่อรับเรื่องแล้วต้องรีบดำเนินการโดยเร็ว ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของลักษณะข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการประνομข้อพิพาทมากที่สุดเป็นเรื่องนี้ ซึ่งเป็นประเภทคดีแพ่ง มีลักษณะคดีไม่ซับซ้อนมากนัก และเป็นความผิดไม่ร้ายแรง ยอมความกันได้ สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประνομข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 มาตรา 13 วรรคสอง กำหนดให้ส่งหนังสือนัดหมายการ ไกล่เกลี่ยและประνομข้อพิพาทไปยังคู่กรณีทุกฝ่ายภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ผู้ไกล่เกลี่ยรับคำร้องขอไว้พิจารณา แล้วดำเนินการจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน ขึ้นอยู่กับระยะทาง พร้อมทั้งให้ประสานงานทางโทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นใดเพื่อให้คู่กรณีทราบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของผลการประνομข้อพิพาทมีผลการไกล่เกลี่ยที่สำเร็จอยู่ไม่ถึงครึ่งของจำนวนเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการทั้งหมด ซึ่งมากกว่าผลยุติการไกล่เกลี่ยเล็กน้อย สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานการประνομข้อพิพาท ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่ทำให้การประνομข้อพิพาทประสบความสำเร็จ ได้แก่ ตัวผู้ทำหน้าที่ประνομข้อพิพาท ทศนคติ ความชำนาญในการใช้กฎหมาย ประสบการณ์ ความเป็นกลาง การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด หรือเกิดจากคู่กรณี เช่น อารมณ์ ความคิด วัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น สำนักงานอัยการ

สูงสุดควรเพิ่มระดับความสำคัญของการประนอมข้อพิพาท โดยกำหนดเป็นหนึ่งในภารกิจหลักที่มีหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในการระงับข้อพิพาท เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคม และลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ

2. จากผลการศึกษาพบว่า ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ยุติการไกล่เกลี่ยสูงถึงร้อยละ 36.79 ของจำนวนเรื่องทั้งหมดที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท รองจากผลลัพธ์ที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จ ซึ่งสัดส่วนไม่แตกต่างกันมาก เนื่องจากคู่กรณีไม่มาพบพนักงานอัยการตามนัด ส่งผลให้ต้องจำหน่ายเรื่องออกจากสารบบประนีประนอมข้อพิพาท หรือยุติการไกล่เกลี่ยนั่นเอง ดังนั้นควรหามาตรการเพื่อกำหนดให้หนังสือเชิญคู่กรณีมาไกล่เกลี่ยมีสภาพบังคับทางกฎหมาย เช่นเดียวกันกับการออกหมายเรียกเชิญบุคคลมาให้ถ้อยคำของพนักงานสอบสวน ซึ่งต่างจากหนังสือเชิญคู่กรณีมาไกล่เกลี่ย ที่ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายว่าประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทหรือไม่ก็ได้ ส่งผลให้กระบวนการประนอมข้อพิพาทไม่สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปได้ และไม่ประสบผลสำเร็จในที่สุด

3. จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนเรื่องที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จมีอยู่ไม่ถึงครึ่งของจำนวนเรื่องทั้งหมด ซึ่งเกิดจาก ปัจจัยตัวผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท และตัวคู่กรณี ซึ่งปัจจัยของผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ได้แก่ พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย เฉพาะด้านไม่มากพอ รวมทั้งประสบการณ์ และความน่าเชื่อถือของผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท จึงส่งผลต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ย ดังนั้นควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะด้าน เพื่อพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทให้มีขีดความสามารถ และเกิดเป็นความชำนาญเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในกระบวนการประนอมข้อพิพาท เช่น กฎหมายครอบครัว กฎหมายที่ดิน ลิขสิทธิ์ การขนส่ง หรือการค้าระหว่างประเทศ จิตวิทยา เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม ในปัจจุบัน ส่งผลให้การประนอมข้อพิพาทประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- จักรกริณีย์ ทอดสูงเนิน. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน*
กรณีศึกษา ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความขัดแย้ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เฉลิม สุขเจริญ. (2557). *แรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร*
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก.

- ดำริห์ สุตเตมีย์. (2539). การไต่ถามข้อพิพาทโดยองค์กรฝ่ายบริหาร ศึกษาเฉพาะกรณีการไต่ถามข้อพิพาทของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรมกระทรวงยุติธรรม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2549). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2559). คนจน จนนิตดิน สถิติหนี้สูงสูดรอบ 8 ปี คนรวย รวยล้นฟ้า. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 4 เมษายน 2560, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1462525663
- ยุทธนา ทาตายุ. (2543). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการผลิต: กรณีศึกษาของการผลิตบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ. (2559 ก). ขั้นตอน วิธีการ และระเบียบว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ. (2559 ข). ความรู้เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาท. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สมเกียรติ แพทย์คุณ. (2548). การพัฒนารูปแบบการประนอมข้อพิพาทในชั้นการดำเนินการของพนักงานอัยการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานอัยการภาค 2. (2557). คู่มือประจำสำนักงานอัยการภาค 2 (Guide Book). ชลบุรี: สำนักงานอัยการภาค 2.
- สำนักงานอัยการภาค 2. (2559 ก). ทำเนียบข้าราชการอัยการ อัยการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และบุคลากรอื่นของสำนักงานอัยการต่าง ๆ ภายในภาค 2. ชลบุรี: สำนักงานอัยการภาค 2
- สำนักงานอัยการภาค 2. (2559 ข). ปริมาณคดีประจำปี พ.ศ. 2559 ของสำนักงานอัยการจังหวัดทุกสำนักงานภายในสังกัดภาค 2. ชลบุรี: สำนักงานอัยการภาค 2.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2559 ก). คู่มือการช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทแก่ประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2559 ข). รวมกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และหนังสือเวียนปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สคช. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- อานันท์ ธีระชิต. (2538). การประนอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.